

Ipartörténeti emléknep Salgótarjában

Salgótarjában a 2008-as év azzal az érdekességgel emlékezteti a technikatörténet után érdeklődő és azt szívükön viselő embereket, hogy több olyan vállalat- vagy gyáralapítási eseménynek van jeles évfordulója, ami szintén nyolcra végződő évszámokhoz kötődik. Ezek az üzemek a város történetében azzal a jelentőséggel is bírnak, hogy minden bizonnyal kiemelkedő szerepük volt a 19. század elejei kis Salgó-Tarján település oly nagy mértékű fejlődésében, aminek eredményeként az az 1920-as évekre városi címet kapott.

Melyek is e fejlődés legjelentősebb eseményei?

Az 1700-as években ugyan már felfedezték a környéken a szén jelenlétét különböző szénkibúvásokban, azonban az érdemi kitermelés csak 1848-tól indult meg, amikor a város környékén lévő Inászó település mellett megnyitották az első, iparszerű széntermelést megkezdő Ó-Mária tárót. Az e területen folyó munka adta az induló lökést a salgótarjáni szénbányászat és nagyipar kifejlődéséhez. A szén azonban itt elfogyott, a termelés más területekre helyeződött át. Ma Inászó már csak szénbányászat-történeti emlékhely, holott az 1900-as évek elején egy kb. 2 000 lakosú bányatelep volt önálló iskolával, üzletekkel, lakóteleppel és minden olyan létesítménnyel, ami egy ilyen telepen élőknek szükséges. Mára pedig Inászó sorsára jutott és gyakorlatilag megszűnt a nógrádi szénbányászat.

A nógrádi szénbányászatban még egy jeles évfordulóra emlékezhetnek a bányászati emlékeinek őrzői, ugyanis 1868-ban alakult meg a Salgótarjáni Kőszénbánya (SKB) Rt.

A következő ilyen, szintén nagyobb horderejű emlékezésre alapot adó esemény az az ugyancsak 1868-ban történt gyáralapítás, amikor a felvidéken működő kisebb ércbányák és ércfeldolgozók tulajdonosai közös érdekeik alapján létrehozták a Salgótarjáni Vasfinomító Társulatot.

A „legfiatalabb lenne” ebből a szem-

pontból az 1938-ban alapított Ötvözetgyár, tarjániasan a „fe-szi”-gyár, de mint a szakmabeliek előtt bizonyára ismert, sajnos erről is már csak mint egykor volt gyárról emlékezhetünk meg, hiszen a 2000. évet sem élte meg termelő üzemként.

Ezen emlékezetes évfordulók egybeesése adta az alapot ahhoz, hogy a városunkban működő és az iparágakhoz kötődő civil szervezeteknek javasoljuk, összefogva, közös „Ipartörténeti emléknapon” emlékezzünk meg az évfordulókról. Javaslatunkat felkarolta a Civil Kerekasztal elnöksége is, aminek eredményeként közös előterjesztésünkkel elnyertük a város önkormányzatának anyagi és eszmei támogatását. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a rendezvény megnyitását felvállalta városunk polgármester asszonya, *Székyné dr. Sztrémi Melinda*, aki a 2008. október 10-én az acélgyári volt Kohász Művelődési Központban megrendezett emléknapon köszöntötte a jelenlévőket.

A város vezetése és néhány civil szervezete már több évvel ezelőtt élő kapcsolatot épített ki az egykori arany- és ezüstbányászatáról híres észak-erdélyi Óradna magyar kisebbségével. Amikor hírt kaptak a rendezvényünkről, elhatározták, hogy ők is részt kívánnak azon venni, ezért a tervezett salgótarjáni látogatásukat erre az időre ütemezték. Külön érdekessége volt a megemlékezések napjának, hogy eljött az ottani önkormányzat egyik tanácsnoka, a magyar kisebbségiek néhány vezetője és a fúvósenekar, úgy hogy 18 erdélyi vendégünk velünk ünnepelt. A rendezvény előtt a fúvósenekar, a salgótarjániakkal felváltva, üdvözlő muzsikával fogadta a résztvevőket.

Az óradnai színesfém-bányászat egyébként majd ezer éves történelemmel bír, melyről *Szöke Kálmán* bányamérnök adott számunkra érdekes összefoglalót.

A programunkba további, a városunkban még működő gyárak és üzemek képviselőinek történeti visszaemlékezései is

belekerültek, így végül a következő előadások hangzottak el:

Józsa Sándor: Szénbányászatunk története röviden

Liptay Péter: Az acélgyár 140 évéről röviden

Marek Aladár: Az Öblösüveggyár 115 éves *Szalai János*: A salgótarjáni tűzhely- és kályhagyártás története

Solymár András: Volt egy Ötvözetgyárunk *Németh József*: Bányagépgyártás Salgótarjában

Drótos László: Salgótarján Megyei Jogú Város és civil szervezeteinek bekapcsolódási lehetőségei a Közép-európai Ipari Örökség Útja nemzetközi mozgalomba

Szöke Kálmán: Az ezer éves óradnai arany- és ezüstbányászat

Az előadók egy kivétellel korábbi, ma már nyugdíjas dolgozói voltak az egyes üzemeknek. Meg kell jegyeznünk, hogy egyedüli kivételként csak a tűzhelygyáriak vezetése támogatta rendezvényünket (*Szalai János* maga is a gyár műszaki igazgatója, és rajta kívül a gyár vezérigazgatója is jelen volt), amíg a többi, még ma is működő üzem vezetése sem az előkészítési együttműködésre való felkérésünkre, sem meghívásunkra nem reagált.

Az egyes előadások tartalmi összefoglalói is meghaladnák ezen kis beszámoló kereteit, de azt ki lehet jelenteni, hogy a rendezvény sikeres folytatásában reményünk van arra, hogy ezen előadásokat egy kis emlékfüzetben a Polgármesteri Hivatal segítségével meg tudjuk jelentetni.

Az emléknep programja nem csak az előadások meghallgatását jelentette, hanem egy hagyományos ipar- és hagyománytörténeti szakestéllyel folytatódott, melyen több résztvevő most debütált a szakestéllyel kapcsolatos ismeretekből. Itt a már említett erdélyi vendégeken kívül az emlékező salgótarjániak mellett több fiatal résztvevőnk volt a Miskolci Egyetem, illetve a Balassagyarmati Palóc Kör ifjai közül.

✍ *Józsa Sándor-Liptay Péter*